خراسان روزنامه صبح ایران
پنج‌شنبه ۲۴ خرداد ۱۳۹۷ . ۲۹ رمضان ۱۴۳۹ . شماره ۱۹۸۴۱

چهل سالگی انقلاب اسلامی

۴۰ نشست در ۴۰ سالگی انقلاب اسلامی

نشست‌های هم‌اندیشی و میزگردهای تخصصی و نخبگانی چهل سالگی انقلاب اسلامی در مشهد آغاز شد. پژوهشکده اسلام و تمدن‌ها، دفتر تبلیغات اسلامی و اداره کل تبلیغات خراسان رضوی، موسسه فرهنگی هنری و روزنامه خراسان، دانشگاه شهید مطهری، مجمع عالی حکمت و فلسفه اسلامی، شبکه چهار سیما و جامعة المصطفی العالمیه از جمله این نهادهایی هستند که در برگزاری این نشست‌ها مشارکت دارند.

اولین نشست «چشم‌انداز انقلاب اسلامی در دهه پنجم» برگزار شد

بررسی تحقق عدالت در ۴۰ سالگی انقلاب

مسعود حمیدی
info@khorasannews.com

اولین نشست از سلسله نشست‌های چهل سالگی انقلاب اسلامی با محوریت «عدالت و آزادی فرهنگی اجتماعی» شامگاه سه‌شنبه در مرکز ملی شهید هاشمی نژاد مشهد با حضور نخبگان و اندیشمندان استانی و کشوری برگزار شد. به گزارش خراسان رضوی، در این نشست، «ابراهیم رزاقی» اقتصاددان و استاد دانشگاه تهران در بحث عدالت اقتصادی اظهار کرد: اصل دوم قانون اساسی ما بر عدالت اقتصادی تأکید دارد، اصل سوم این قانون راه‌حل اجرای عدالت اقتصادی در کشور را بیان می‌کند. اصل ۳۶ نیز می‌گوید دولت نباید کارفرمای محض باشد که تبدیل به نظام سوسیالیستی شود و از سویی دیگر نباید به گونه‌ای عمل کرد که نظام سرمایه‌داری در کشور حاکم شود.

■ نقد سیاست‌های اقتصادی دولت‌سازندگی

این استاد دانشگاه افزود: اقتصاد ایران از دیرباز تعاونی محور بوده است و امام (ره) نیز به این موضوع اشاره کرده بودند، اما مسئولان ما بعد از انقلاب به دو گروه تقسیم شدند. تا زمانی که حضرت امام(ره) در قید حیات بودند مسائل مربوط به سرمایه‌داری نشدن و سوسیالیستی نشدن اقتصاد تا حدی رعایت می‌شد و بحث‌های خوداتکایی و استقلال در اقتصاد بر اساس آن چه مدنظر ایشان بود رعایت می‌شد اما در دوره دولت آیت ا... رفسنجانی اقتصاد سرمایه‌داری بر کشور حاکم شد. در این اقتصاد همه چیز باید به بخش خصوصی واگذار و از دست دولت خارج می‌شد، کسی به این موضوع توجه نداشت اگر شخص فاسدی در رأس کار قرار بگیرد دچار ضرر می‌شویم. از سویی در دولت مرحوم رفسنجانی سیاست تثبیت حقوق پایه‌ریزی شد. یعنی در حالی که تورم و گرانی وجود دارد حقوق افزایش پیدا نکند، با این نوع تصمیمات تمام کارگرها و کارمندها و بازنشسته‌های کشور روز به‌روز ضعیف‌تر شدند و امروز ۶۰ درصد قشر کارگر کشور زیر خط فقر قرار گرفته‌اند. کسانی را که صاحبان اصلی انقلاب هستند زیر خط فقر نگه داشته‌ایم. وی مدعی شد: مانند کارخانه نشنال الکتریک که متعلق به همسران تعدادی از اعضای دولت بوده است ۱۷۰۰ کارگر را بیکار می‌کند یا خواصی که ۲۰۰ هزار میلیارد تومان به بانک‌ها بدهکار هستند و آن را پس نداده‌اند. رزاقی ادامه داد: از زمان دولت مرحوم رفسنجانی تاکنون حدود ۱۵۰۰ میلیارد دلار کالا و خدمات وارد کشور شد در حالی که اگر به گونه‌ای دیگر عمل می‌شد می‌توانستیم حداقل ۷۵ میلیون شغل در کشور ایجاد کنیم در حالی که فقط ۱۲ میلیون شغل ایجاد شده است.

■ به مدیرانی مشابه دوران جنگ تحمیلی نیاز داریم

این اقتصاددان راه‌حل خروج از این وضع را عمل به قانون اساسی دانست و افزود: مدیریت باید در کشور دست کسانی باشد که جهادی عمل کنند و چیزی را برای خودشان نخواهند، مانند مدیرانی که در دوره جنگ تحمیلی کشور را اداره کردند. از سویی دیگر دولت نباید ارز خود را صرف واردات کالاهای مصرفی کند بلکه باید برای کالاهای وارداتی که دارای سود بالا هستند مالیات بالا تعیین شود و از طرف دیگر به کالاهای تولید داخلی یارانه تعلق بگیرد. رزاقی تصریح کرد: حضور مردم در تمام ارکان اقتصادی کشور باعث ریشه‌کن شدن فسادهای اقتصادی خواهد شد اما نبود مردم و نظارت آن‌ها در ارکان اقتصادی باعث بی‌اعتمادی مردم به نظام می‌شود.

> ابراهیم رزاقی: حضور مردم در تمام ارکان اقتصادی کشور باعث ریشه‌کن شدن فسادهای اقتصادی خواهد شد اما نبود مردم و نظارت آن‌ها در ارکان اقتصادی باعث بی‌اعتمادی مردم به نظام می‌شود

■ نباید در این مملکت هر کس ساز خود را بزند

رزاقی همچنین با تأکید بر این که کسانی که قانون اساسی کشور را به تحریر درآورده‌اند اندیشمندانی بوده‌اند که به همه اصول دین و شرایط زمانه آشنا بوده‌اند، تصریح کرد: برای اجرای عدالت باید به قانون اساسی بازگردیم و همه اجزای جامعه باید در حل مشکلات دست به دست هم بدهند و نباید هر کس در این مملکت ساز خود را بزند.

■ بعد از ۴۰ سال چه میزان عدالت برقرار شده؟

در ادامه این میزگرد حجت الاسلام والمسلمین دکتر «غلامرضا صدیق اورعی»، جامعه‌شناس و عضو هیئت علمی دانشگاه فردوسی مشهد بیان کرد: اگر ما عدالت را همان چیزی بدانیم که در تعادل رخ می‌دهد، داوری ما در موضوعات و فهم مشترک در موضوعات آسان‌تر خواهد شد. یکی از آثار تعادل پایداری است و هر جا نبود تعادل به وجود بیاید مشکلات نیز نمایان می‌شوند که به گونه‌ای بی‌عدالتی به شمار می‌آید. در واقع علت انقلاب‌ها ناشی از این موضوع است که نبود تعادل‌ها به اوج خودشان می‌رسند. این استاد دانشگاه افزود: برای بررسی این که بدانیم در جامعه ایران در ۴۰ سال گذشته در ابعاد فرهنگی و اجتماعی چه میزان عدالت برقرار شده است یا باید درآمد سرانه، بهداشت و طول عمر و تحصیل را مورد بررسی قرار دهیم یا بر اساس موارد دیگر که جنبه رو بنایی دارند و چه بسا موجب فریب ما شده‌اند. به‌طور مثال هزینه‌هایی که بابت نهضت سوادآموزی انجام داده‌ایم اما برای افراد کاربرد نداشته است و کسانی که در نهضت سوادآموزی مدرک گرفته‌اند ولی سواد ندارند. این موضوع که باید همه خواندن بلد باشند و گرنه اشکال به وجود خواهد آمد از کجا برخاسته؟ در واقع این از دیدگاه‌های غربی آمده است. یک نبود تعادلی در کشور جدی است که فرصت‌ها را از بین برده و اشتغال هم ایجاد نکرده و فقر نسبی را به شدت افزایش داده است، همین آموزش اضافی در سیستم آموزش رسمی کشور است. امروز که آثار شوم آموزش اضافی در کشور نمایان شده است همه قائل بر بد بودن آموزش اضافی شده‌اند. صدیق اورعی افزود: در خصوص انقلاب باید گفت لایه‌های محکم اجتماعی در حرکت انقلاب تضعیف شده است در حالی که ما جلوه‌هایی از رفتارهای اجتماعی خوب را در سال‌های ابتدایی انقلاب دیده‌ایم و مردم در شرایط خوبی با هم رفتار می‌کردند. مثلاً در دوره جنگ در خصوص مشکلات تغذیه‌ای بحث کوپن‌ها را به وجود آوردیم.

■ به جای درست کردن اقتصاد حکومت‌های محلی را بازآفرینی می‌کنیم

این جامعه‌شناس با انتقاد از سیاست‌های کمیته امداد انقلاب اسلامی در خصوص پوشش دادن نیازمندان گفت: وقتی عده‌ای به معنی واقعی کلمه گرسنه هستند و پول خرید یک قرص نان را ندارند کمیته امداد می‌گوید ما نمی‌توانیم اسم این فرد را بنویسیم چون ما اعتبار و تعریفی هم داریم و به اندازه آدم‌هایی که ثبت‌نام کرده‌ایم اقدام می‌کنیم، بر اساس اعتبار و تعریف ما هیچ جایی برای ثبت‌نام برخی وجود ندارد که این با آن چه ما از تعاریفی که از ائمه معصومین داریم که شبانه نان در خانه فقرا می‌بردند سازگار نیست، مدیر کمیته امداد قبول دارد که چنین چیزی وجود دارد اما هیچ کاری نمی‌کند. در واقع این انتقاد من به این موضوع است که مدیران ما به اسلام عمل نمی‌کنند.

> ابراهیم رزاقی: حضور مردم در تمام ارکان اقتصادی کشور باعث ریشه‌کن شدن فسادهای اقتصادی خواهد شد اما نبود مردم و نظارت آن‌ها در ارکان اقتصادی باعث بی‌اعتمادی مردم به نظام می‌شود

این فرمولی است که در اداره‌های ما حاکم است به‌طور مثال در دوره‌ای بنده برای موضوع حاشیه‌نشینی به چابهار رفتم و دیدم از ۱۹ نهاد و اداره‌ای که آن جا فعال هستند هیچ‌کدام حتی از اختیارات خود استفاده نمی‌کنند و فقط آن جا هستند که اگر کسی بخواهد کاری بکند نگذارند. باید بگوییم ما به جای این که به فکر درست کردن اقتصاد باشیم حکومت خودمان را درست کنیم و حکومت‌های محلی را بازآفرینی می‌کنیم.

■ الگوی تعادلی در کشور وجود ندارد

وی با بیان این که حکومت ما در ابتدای انقلاب سالم بوده است ادامه داد: جامعه‌ای که نتواند سالم بماند حکومت اش هم مانند خودش می‌شود. از این رو اگرچه برخی آمار و ارقام مثبت است و قابل انکار نیست اما الگوی تعادلی در کشور وجود ندارد، در یک سیستم مشحون از تعادل نداشتن هاتلاش‌هایی می‌شود اما این تلاش‌ها نبود تعادل را از بین نخواهد برد. اورعی تصریح کرد: به نظر بنده به دلیل این که تعادل نداشتن‌ها به هم گره خورده‌اند و همدیگر را تقویت می‌کنند، اگر نتوانیم راه‌حل عمیق برای حل آن‌ها پیدا کنیم این شیوه‌های معمولی تأثیرگذار نخواهد بود و تعادل نداشتن‌ها عمیق‌تر خواهند شد. اورعی همچنین در پاسخ برخی سؤالات و شبهات مطرح‌شده گفت: امر جمعی و گروهی هیچ‌وقت به‌صورت فردی تغییر نخواهد کرد و باید به‌صورت جمعی تغییر یابد. انقلاب ما جمعی بوده و خود امام(ره) هم پیش‌بینی نمی‌کردند انقلاب به سرانجام برسد اما وقتی جمع مردم امام را مقبول قرار دادند و وارد عرصه شدند انقلاب پیروز شد. بنابراین جامعه با سخن و موعظه درست نمی‌شود بلکه باید با مشارکت همه این امر محقق شود. هر زمان دوران بحرانی در جامعه به وجود آمد رهبران جامعه ما مردم را بسیج کردند از این رو امر جمعی با جمع حل می‌شود. وی ادامه داد: وقتی یکی دوتا مسئله در یک سیستم داشته باشیم با تغییر یک یا دو متغیر سیستم به پویایی می‌رسد و در فرایند تعادلی قرار می‌گیرد اما وقتی تعداد مسائل زیاد شوند جز با ذوب کردن تمام ساختار نامتعادل نمی‌توانیم یک ساختار متعادل بسازیم و انقلاب هم وظیفه‌اش این است که تمام ساختارهای قبلی را ذوب کند و دوباره از نو بسازد اگرچه بعضی اعضایش مانند قبل باشد. بنابراین به نظر بنده امروز اگر حاکمیت به فناوری‌های جدیدی که در اختیار دارد بتواند شرایطی ایجاد کند که نظارت و دخالت مردم در امور به حد بالایی برسد این بی‌عدالتی‌ها و فساد در دستگاه‌ها کاهش خواهد یافت و یادمان باشد هر وقت شکایات از یک سیستم بیشتر شد، آن زمان بود که آن سیستم اصلاح شد.

■ نمره قبولی در موفقیت‌ها و امکان نداشتن انکار ناکامی‌ها

«مهدی نصیری» مدیر مسئول اسبق کیهان سخنران بعدی این میزگرد بود. نصیری با بیان این که جمهوری اسلامی در بحث کامیابی‌ها و موفقیت‌ها در طول عمر ۴۰ ساله خود نمره قبولی گرفته است، افزود: اصل ساقط کردن رژیم شاه و تداوم انقلاب تا به امروز از جمله کامیابی‌ها و معجزات انقلاب هستند اما ناکامی‌ها و نبود توفیق‌های بزرگی حتی مقام معظم رهبری به آن‌ها اشاره کرد یعنی عدالت را نمی‌توان انکار کرد و ما در اجرای عدالت آن گونه که باید موفق نبودیم. نصیری ادامه داد: در نبود توفیق‌ها ما باید به یک عامل خیلی مهم توجه کنیم، این که در عصر غیبت و روزگار جدید که دوران سیطره مدرنیته است وقتی یک حکومت دینی تشکیل می‌شود میزان توفیقاتش در تحقق احکام الهی چقدر باید باشد؟ تلقی رایج این است که مانع جدی بر سر راه نیست و خیلی تفاوتی بین نبود امام معصوم و حضورش وجود ندارد و ما به دلیل همین نگاه و غفلت از عوامل دیگری است که در ابتدا مسئله حکمرانی را در کشور ساده گرفتیم. با سهولت با مسئله حکومت برخورد کردیم و وعده دادیم و گمان می‌کردیم که اگر یک هفته رادیو و تلویزیون را در اختیار قرار دهند همه مردم را

> غلامرضا صدیق اورعی: تعادل نداشتن‌ها به هم گره خورده‌اند، اگر نتوانیم راه‌حل عمیق برای حل آن‌ها پیدا کنیم این شیوه‌های معمولی تأثیرگذار نخواهد بود و تعادل نداشتن‌ها عمیق‌تر خواهند شد

ظرف یک هفته مؤمن می‌کنیم، اما امروز بعد از چهل سال هنوز کلی معضل داریم.

■ بعد از ۴۰ سال جایی برای بازنگری مبانی اندیشه خودمان داشته باشیم

وی با اشاره به سخنان شهید بهشتی در ماه‌های اول انقلاب با این مضمون که گفته بودند بعد از ۱۵ ماه از استقرار جمهوری اسلامی ما هنوز فقیر در کشور داریم، تصریح کرد: همین سخنان این شهید بزرگوار نشان‌دهنده این موضوع است که شهید بهشتی هم مانند دیگران دیدگاه ساده‌انگارانه‌ای به حکومت داشته است، آیا واقعا ما توقع داشتیم که جمهوری اسلامی ظرف ۱۵ ماه موضوع فقر را در کشور ریشه‌کن کند؟ البته قصد خرده گرفتن به این شهید عالی‌قدر را ندارم اما به صراحت می‌گویم ما بعد از ۴۰ سال از عمر انقلاب جایی برای بازنگری و بررسی و بازاندیشی در مبانی اندیشه و عملکرد خودمان داشته باشیم. بنابراین مثال‌های زیادی هست که می‌توان از فقدان تجربه ما در امر حکومت‌داری بیان کرد که ایرادی هم ندارد اما مسئله این است ما بعد از ۴۰ سال از عمر انقلاب هنوز به این موضوع توجه نداریم. نصیری درباره مسئله نبود تعادل نیز گفت: مسئله این است که وقتی حجت معصوم(ع) در غیبت است و امکان حکومت ندارد جامعه در یک حالت تعادل نیست، جامعه‌ای متعادل است که در رأس آن حجت معصوم خدا حاکم باشد و لاغیر. اگرچه در شرایط غیبت و بسط‌ید، بخشی از این قابل تحقق و تکلیف است اما تنها بخش محدودی را شامل می‌شود، البته این مهم است که وقتی ما می‌خواهیم یک حرکتی مانند انقلاب انجام دهیم توانایی‌ها و امکانات خودمان را بشناسیم. بر اساس روایات و آیات قرآن، تباهی در جامعه بشری تا ظهور حجت معصوم(ع) ادامه خواهد داشت. به نظر بنده فلسفه تاریخ ما انطباق کاملی با دین ندارد، برش‌هایی از آن را برداشتیم که به حق و لازم هم بود اما از برش‌هایی هم غفلت کردیم.

■ امکان تحقق کامل دولت و جامعه تراز دین وجود ندارد

نصیری در ادامه سخنان خود با بیان این که اختراع اسکناس یکی از عوارض مدرنیته است، افزود: امروزه بزرگ‌ترین سرقت‌ها و فشاری که آمریکا از طریق دلار به جهان می‌آورد، از طریق همین اسکناس است البته منظور بنده این نیست که بازگردیم به دوره پیش از اسکناس اما چاپ اسکناس بدون پشتوانه حتی در داخل کشور این مشکلات را به وجود آورده است. منظور بنده این است که ما وقتی یک حکومت دینی را تشکیل می‌دادیم باید حواسمان به این موضوع بود که با یک مانع جدی مثل مدرنیته مواجه هستیم، اگر حواسمان بود، کمی از غلظت شعارهای عدالت خواهانه خود را کم می‌کردیم. وی تأکید کرد: نبود تعادل و توازن در کشور در همه حوزه‌ها رسوخ کرده است که نمونه آن بحث توسعه نهضت سوادآموزی است. بنده اعتقاد دارم ما باید در برنامه‌های مان یک بازنگری داشته باشیم. البته این را بدانیم که در عصر قدرت و دوره سیطره مدرنیته، امکان تحقق کامل دولت و جامعه تراز دین و تمدن تراز دین وجود ندارد. اگر بتوانیم نهایتاً ۲۰ تا ۳۰ درصد آن را محقق کنیم به نظر من خیلی عالی خواهد بود اما باید بدانیم که توان ما بیش از این نیست و خداوند هم چنین تکلیفی بر شانه جمهوری اسلامی نگذاشته است. همه حکومت‌ها دنبال آن هستند که باری از روی دوش خود بردارند اما جمهوری اسلامی ایران در حال گذاشتن تکالیف بی‌جهت روی دوش خود است البته با این سخنان قصد ندارم نارسایی و کم‌کاری‌ها مدیران را که می‌توان با عزم جدی برطرف کرد توجیه کنم. «اورعی» با وارد دانستن نقدی به این سخنان «نصیری»، اظهار کرد: به نظر بنده آقای نصیری به جبر ساختاری دچار شده‌اند و این که بیان شود جامعه دچار جبر ساختاری است و نمی‌توان کاری کرد قابل قبول نیست زیرا انقلاب اسلامی زیر بار جبر ساختاری که آمریکا و مدرنیته به وجود آورده بود نرفت. بنابراین ساختارها یا تسهیل کننده هستند یا کند کننده و نمی‌توانند وقوع کنش‌ها را بگیرند، انسان اگر آرمان معین داشته باشد و مردم با هم بسیج شوند قطعاً هیچ ساختاری نمی‌تواند مقابل آن ایستادگی کند، مانند انقلاب جمهوری اسلامی که ساختارها را شکست.

> مهدی نصیری: وقتی یک حکومت دینی را تشکیل می‌دادیم باید حواسمان به این موضوع بود که با یک مانع جدی مثل مدرنیته مواجه هستیم، اگر حواسمان بود، کمی از غلظت شعارهای عدالت خواهانه خود کم می‌کردیم

■ هنوز در خصوص چگونگی اجرایی کردن عدالت در فرصت‌ها مشکل داریم

در این جلسه برخی از حاضران نیز نکاتی را مطرح کردند. دکتر «محمد سهیلی» عضو شورای چهارم شهر مشهد در واکنش به سخنان رزاقی اظهار کرد: در بحث عدالت اقتصادی رویکردهای مشخصی وجود دارد؛ عدالت در فرصت‌ها یا عدالت توزیعی، به نظر اکثر صاحب‌نظران عدالت باید در بحث فرصت‌ها به وجود بیاید اما این که این عدالت چگونه اجرایی شود جای سؤال دارد و ما بعد از ۴۰ سال از عمر انقلاب هنوز در خصوص چگونگی اجرایی کردن عدالت در فرصت‌ها مشکل داریم. وی یکی دیگر از مشکلات کشور را ارزش شدن ثروت در جامعه دانست و گفت: جهادی عمل کردن، مبارزه با مفاسد و همه این موضوعات نگاه فرهنگی به اقتصاد است اما ما هنوز رویکرد فرهنگی ثابتی برای اجرایی کردن این موضوعات نداریم.

■ همه می‌دانیم که در عدالت کم کار کرده‌ایم

حجت‌الاسلام «ترابی» مسئول شورای استانی نمایندگی مقام معظم رهبری دانشگاه‌های استان نیز گفت: این که اظهار می‌شود مشکل بی‌عدالتی و نبود عدالت از دوره مدرنیته آغاز شد این سؤال را ایجاد می‌کند که آیا ما پیش از دوره مدرنیته عدالت کامل را داشته‌ایم؟ یا از سویی دیگر این سؤال مطرح می‌شود که آیا در دوره پیامبر(ص) و معصومین(ع) ما هیچ فقیری نداشته‌ایم؟ از این رو این که گفته شود تمام مشکل‌ها مربوط به مدرنیته است باید گفت مدرنیته یکی از پنجاه دلیل تحقق نداشتن عدالت در جامعه است و باید ۴۹ دلیل دیگر را تبیین کنیم. از سویی دیگر ما باید دنبال این باشیم که چرا راه‌های اشتباه را در اجرای عدالت رفتیم و گرنه در کلیات همه می‌دانیم که در عدالت کم کار کرده‌ایم. بنابراین سؤال اصلی این است که برای اجرای عدالت چه راه‌حل و پیشنهادی وجود دارد. «امرا... شمقدری» معاون اسبق استانداری نیز گفت: راه و روش‌های اجرای عدالت را رهبر انقلاب ۳۰ سال است که بیان می‌کنند، مبارزه با فساد و تبعیض، حمایت از مظلومین و فقرا و تشکیل نهادهای خانواده محور برای کمک به فقرا است از این رو برای اجرای عدالت باید بیانات رهبری را اجرا کرد.

جدول متوسط [شماره ۷۱۳۸]

طراح جدول: امید موسوی

افقی:
۱- جزیره‌ای در خلیج فارس - مژده - ساحل - بیشه ۲- تکرار حرف - سهل - نخبه - غذای مریض - آب بند ۳- طلایه دار اعداد - از سازهای زهی - نظر - افزون - صدای کلفت ۴- سودای ناله - کندن علف های هرز - لطیف - رود ناشنوا ۵- مطر - دست افزار - طمع - انتها ۶- واحد سطح - نهر - باغی در آتن که افلاطون در آن تدریس می کرد - برزن - حرف همراهی ۷- زخم آب کشیده - آموختنی مدرسه - پایین جامه - عادل ۸- پوستین - خالص - مردار - چه‌وقت ۹- اسم ترکی - خوب - گوسفند جنگی - تیر - دانه خوشبو ۱۰- یادداشت - جغد - سفید و روشن - پشیمان - از برونه ها ۱۱- قوس - بانگ - زشت - ورم رگ های پا

عمودی:
۱- هرگز نه - سازش - منقار پرنده ۲- فوری - نظرات - کوچک ترین بخش ماده ۳- پیشه - بهره ۴- دو یار هم قد - از فرشتگان مغضوب خداوند - ریشه ۵- کرکس - پرتو - جدید ۶- پدر عرب - چهره ۷- معشوق است فقط حروفش در هم ریخته - فهم ۸- مسکین - پسوند شباهت ۹- تصدیق فرنگی - فرومایه - کوچک ۱۰- رنج - علامت مفعولی - تله ۱۱- عشیره - وحشی - نوعی شیرینی ۱۲- گنجه - بارکش - جنس خشن ۱۳- رفوزه - جدر رستم ۱۴- پیسی - آماج ۱۵- باد خنک - هوس ۱۶- باران اندک - رشته‌ای که در پهنای پارچه بافته می‌شود - میوه تنبل ۱۷- اندک - از رشته های قایق رانی - ضمیر جمع ۱۸- پاک و بی گناه - خون بها ۱۹- نام - امتناع - لجن ۲۰- باب روز - حاشیه - دور دهان

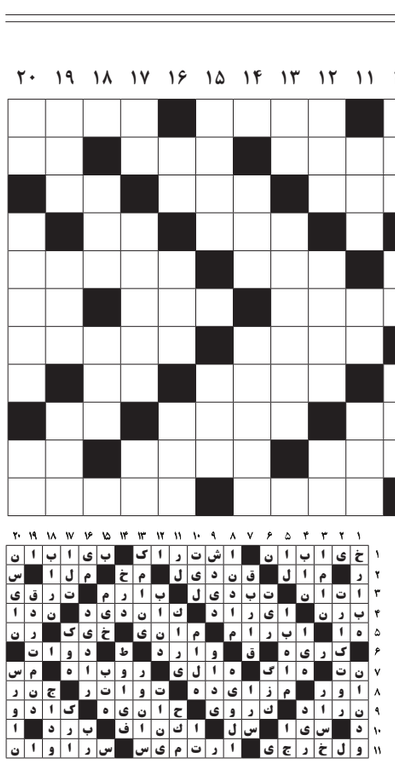

حل جدول شماره ۷۱۳۶

جدول سخت [شماره ۳۴۸]

طراح جدول: بیژن گورانی

افقی
۱ - رنگ پوشش دهنده - از اماکن باستانی و دیدنی کلیبر در آذربایجان شرقی - پایتخت امارات متحده عربی ۲ - بله روسی - از سرداران یزدگرد ساسانی - اسباب و اثاثیه - تلاش و کوشش ۳ - حاجت و مقصود - فرمانروایان - از شهرهای توریستی ایتالیا در جزیره ساردینا - خودپسندی ۴ - تمرین - هر بخش از مسابقه بوکس - نکند که - مادر عرب ۵ - سید ها - شهری در استان یزد - کاغذ سیگار - توتیا ۶ - تقاضا - دل آزردگی - نابود کردن ۷ - هر گوشه زمین فوتبال - از تقسیمات شهری - رخت شوی - دکترین ۸ - تاک - پشه مالاریا - رنگ چهره و پوست - شاعر انگلیسی و صاحب اثر زندانی شیلان ۹ - سهولت - کیسه دولایه ای که قلب را می پوشاند - باریک بین - مروارید ها ۱۰ - از طوایف ترکمن - جغور بغور - بیماری مرگبار غرب آفریقا - ناراست ۱۱ - سنگی آذرین - شهرستانی در استان تهران - کلاف در و پنجره چوبی.

عمودی: ۱ - سقز - به سختی پیدا می شود ۲ - شهری در ایتالیا - قریه ۳ - بادگیر - حرف نگفتنی ۴ - تیر پیکاندار - جوجه تیغی - آش ۵ - امتداد - کشوری کوهستانی در همسایگی چین و هند ۶ - بهره و نصیب - شیشه ایمنی ۷ - شهری در فارس - درگذشته ۸ - کجاوه - رمانی از ماکسیم گورکی، نویسنده روسی ۹ - رویه لباس - از حروف مقطعه قرآن ۱۰ - از بین بردن - منبع مهم انرژی برای انسان ۱۱ - یک یک مردم - دلیر و شجاع ۱۲ - اندام پرواز - فراخ ۱۳ - اقلیتی مذهبی - جای جنین در شکم مادر ۱۴ - نیکوکاران - نخستین مسجدی که در تاریخ اسلام ساخته شد ۱۵ - معادل فارسی شعله - خانه های عرب ۱۶ - دور از انتظار - دست کم ۱۷ - پیشوند تکرار - زبانی از شاخه زبان های هندوایرانی - حسرت همیشه کویر ۱۸ - ستم - شکستن اش افتخار است ۱۹ - نوعی برنج مرغوب شمال - از روی بی میلی و اجبار ۲۰ - بی نظیر - محصل هنرستان.

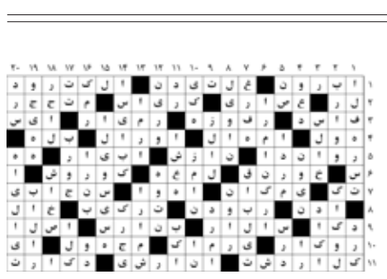
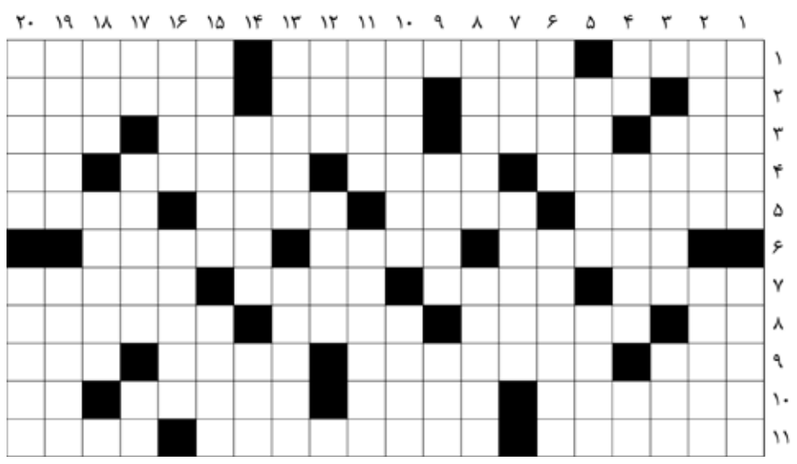
حل جدول شماره ۳۴۷